

De Renaissance kon dus in haar streven naar een nationaal epos onmiddellijk bij deze oude traditie aansluiten en wederom kunnen we de verschuiving constateeren van het historisch-genealogische naar het poëtisch-ethische: terwijl men de *Æneis* als illustre geschiedboek van een natie verwierp, herkende en erkende men het als het allesrichtende bijbelboek van een cultuur.

Het vertalen was voor de dichters der Renaissance een dergelijke oefening als het copieeren voor de beeldende kunstenaars. Evenals dezen hoopten zij zich aldus den stijl van het bewonderde voorbeeld meester te maken, evenals dezen ook brachten zij waar ze konden de zoo verworven kennis in eigen werk te pas.

Vondel heeft Vergilius' epos vertaald, de talloze aan de *Æneis* ontleende motto's in zijn werk bewijzen, dat hij den Mantuaan vrijwel van buiten kende, de plaatsen waar hij in zijn drama's onmiddellijk bij zijn voorbeeld aansluit zijn legio, maar datgene, waartoe dit alles de voorbereiding was, heeft hij niet weten te verwezenlijken. Het heldendicht, dien stouten droom van alle Renaissancedichters, het werkstuk waardoor men eerst recht den Ouden naar den kroon stak, mist men in zijn werk. Zijn worstelingen met de Constantijn-stof waren vergeefs geweest en slechts éénmaal nog vinden we bij hem een toespeling op een nieuwe poging, thans in nationale richting. In de voorrede tot zijn Vergilius-vertaling die de dichter in 1660 aan Burge-meester De Graeff opdroeg, maakt hij melding van zijn plan op zijn beurt de daden van de voorvaderen te verheerlijken en:

„Indien de tijt mij gunt, naar 's Mantuaners wetten,
Den krijgshelt Bato met opklinckende trompetten
In top te voeren, naer den eisch van 't vrije lant,
Door twalef boecken heen, tot daer de vredebant
Gesloten wort....”

(Parnasloof, vs. 109 vlgg.)

Men weet, dat in dezelfde dagen de oud-vaderlandsche stof het thema was van de grootste officieele opdracht, die ooit in ons vaderland is gegeven: de decoratie van de acht boogvelden op de galerij in het Amsterdamsche raadhuis. Men weet ook, dat na den dood van Flinck, die oorspronkelijk met de geheele uitvoering was belast, de opdracht over verscheidene schilders werd verdeeld, dat men Rembrandt bij die gelegenheid de uitbeelding van de nachtelijke samenzwering van Claudius Civilis heeft opgedragen, dat een verschil van meening tusschen den meester en zijn lastgevers moet zijn gevolgd en dat als resultaat van dat droevig conflict thans ver van de plaats van ontstaan, ons slechts een fragment van het enorme doek is overgeleverd (afb. 15).

Het is verder algemeen bekend, dat men — vooral in 't buitenland — tel-